

RUIMTE VOOR BOS IN WEST-VLAANDEREN

BEKEKEN VANUIT HET AFBAKENINGSPROCES LANDBOUW, NATUUR EN BOS

BELEID

Wie het afbakingsproces van het buitengebied volgt, zal het wel al zijn opgevallen : er wordt vaak over landbouwgebied, wat minder vaak over natuurgebied en niet zo vaak over bosgebied gesproken. Nochtans zijn we nog maar enkele maanden verwijderd van de eindmeet van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV). Daarin staat dat er in de periode 1994-2007 10.000 ha effectief bos moest bijkomen. Maar aan het huidige tempo, zal dit streefdoel pas in 2087 bereikt worden. Rik De Vreese van de Vereniging voor Bos in Vlaanderen gaf in september een vorming voor de WMF over bosbehoud en bosuitbreiding in Vlaanderen. Hij besteedde daarbij speciale aandacht aan de toestand in West-Vlaanderen en de rol van bos in het afbakingsproces landbouw, natuur en bos.

Het bos dat we hebben, behouden.

Om de 10 jaar bekijkt men op Vlaams niveau de bosoppervlakte door middel van luchtfoto's. De laatste keer gebeurde dit in 2000. Men kwam zo te weten dat er in Vlaanderen in de periode 1990-2000 in totaal 6.107 ha bos was verloren gegaan. Enkel in West-Vlaanderen was er bos bijkomen: 98 ha om precies te zijn. Toch is dit geen reden tot feesten. West-Vlaanderen heeft nu nog steeds veel minder bos dan andere Vlaamse provincies, 2,3% van de oppervlakte van de provincie is bebost. Vaak wordt tegengeworpen dat bos niet hoort in West-Vlaanderen. Nochtans was West-Vlaanderen zo'n 200 jaar geleden wel degelijk een bosrijke provincie. De grote ontbossing is er gekomen door de houtkappen tijdens de wereldoorlogen en de intensivering van de landbouw. In West-Vlaanderen is er echter, in tegenstelling tot andere provincies, geen heraanplant gebeurd na de wereldoorlogen. In de Antwerpse en Limburgse Kempen heeft men dan weer heel wat heide en "woeste gronden" bebost om deze "waardeloze" gronden economisch te ontwikkelen en omdat men bomen nodig had om de mijngangen te stutten.

Legale en illegale ontbossingen.

Tegen eind 2007, stelt het RSV, moet er 10.000 ha meer bos in Vlaanderen bijkomen zijn. Maar in 2000 was er in plaats van meer, 3.664 ha minder bos t.o.v. referentiejaar 1994. Men kwam dus tot de conclusie

bos moest bij gerealiseerd worden. Gelukkig is er sinds 1997 een ontbossingstop ingevoerd. Maar in 1999 werd deze alweer versoepeld. Men kan daardoor nu weer ontbossen in woon- en industriegebied en in goedgekeurde verkavelingen. Men heeft daarvoor wel een stedenbouwkundige vergunning nodig en het verlies aan bos dient elders gecompenseerd te worden door een nieuwe aanplant of men moet een bosbehoudsbijdrage betalen. Buiten woon- en industriegebied kan ontbossen ook nog. Men heeft daarvoor dan een ontheffing van het ontbossingsverbod door de minister nodig. Ook dan is er een stedenbouwkundige vergunning en compensatie vereist. Wanneer de ontbossing echter ten voordele van natuurontwikkeling gebeurt, eist men geen compensatie of stedenbouwkundige vergunning (indien de ontbossing is opgenomen in een goedgekeurd beheerplan). In de praktijk worden maar weinig aanvragen om te ontbossen geweigerd. Omwille van een gebrek aan ruimte om nieuwe bossen aan te planten, blijven compensaties voor verdwenen bos vaak uit. Daarnaast wordt er ook nog veel illegaal ontbost. In 2001 werden er 42 pv's opgemaakt i.v.m. 126 ha illegale ontbossing. In de periode 2002-2004 steeg het aantal opgemaakte pv's voor illegale ontbossingen jaarlijks. In 2005 daalde dit aantal tot 39. In totaal wordt er in Vlaanderen naar schatting jaarlijks zo'n 250 ha ontbost: 170 ha legaal en naar schatting 80 ha illegaal.

Provincie	Bosoppervlakte (ha) in 1990	Bosoppervlakte (ha) in 2000	Vershil (ha)
Antwerpen	49.339	46.533	-2806
Limburg	52.153	50.088	-2065
Oost-Vlaanderen	17.662	16.969	-693
West-Vlaanderen	7.223	7322	+98
Vlaams Brabant	26.110	25.468	-642
Vlaanderen	152.488	146.381	-6107

West-Vlaanderen heeft in de periode 2001-2006 alle bosbehoudsbijdragen effectief in nieuw bos omgezet.

In de periode 2001 tot 2005 werden in West-Vlaanderen 91 ontbossingsvergunningen afgeleverd voor samen 14,06 ha. Dit is jaarlijks 18 ontbossingsvergunningen voor samen 2,8 ha. 7,59 ha daarvan is financieel gecompenseerd. 15,56 ha werd gecompenseerd in natura. Daarbij werd ook nog 14,68 ha compenserend bos, aangeplant voor ontbossingen in andere provincies. In de periode 2001-2006 werden in West-Vlaanderen met de bosbehoudsbijdragen van 57,9 ha ongeveer 47,5 ha aangekocht. Daardoor werden alle West-Vlaamse bosbehoudsbijdragen effectief in bos omgezet en daarbovenop nog eens 3 keer de ontboste oppervlakte in West-Vlaanderen als compensatie voor ontbossingen in andere provincies. In de periode 2000-2005 werden in West-Vlaanderen ook nog 11 ontbossingen, samen goed voor 44 ha door de minister ontheven.

Vlaanderen is qua bos een achterblijver t.o.v. andere Europese topregio's

In 2000 kwam men tot de constatactie dat er tegen 2007 nog 13.664 ha bos bij moest komen, verdeeld over het Vlaamse Gewest. Momenteel zijn we nog een paar maanden van deze deadline verwijderd en er is nog maar 26% gerealiseerd. Als we in het zelfde tempo blijven bebossen zal het nog zo'n 80 jaar duren voor we aan de 10.000 ha bijkomend bos zitten. T.o.v. de ons omringende economische topregio's met vergelijkbare bevolkingsdichtheid (zoals Northrhein-Westfalen en Ile-de-France) is Vlaanderen qua bos dan ook zowat de slechtste leerling. Economische topregio's met een vergelijkbare bosoppervlakte hebben veel meer inwoners, bv. Groot Londen.

Het bos is populair. Waarom komt er dan toch zo moeizaam bos bij?

Naar de zee en naar het bos zijn de populairste bestemmingen in het weekend. Veel mensen willen dan ook meer bos. Toch gaan maar weinig mensen

foto : Greenpeace

Heel wat ecologisch waardevolle bossen zijn bedreigd omdat ze zonevreemd zijn

Een andere bedreiging voor het bestaande bos is het feit dat meer dan 1/4 van het Vlaamse bosareaal zonevreemd is. We spreken hier over 46.000 ha bos. Meer dan 10.000 ha daarvan is bedreigd bos. Volgens de BWK is 17.000 ha van de zonevreemde bossen ecologisch waardevol en 6.500 ha ecologisch zeer waardevol. Ook zijn 8% van de oude bossen zonevreemd. Dit spreekt de perceptie tegen dat het zonevreemde bossen veelal minderwaardige bosjes zijn.

weinig mensen er echt voor op de barricaden staan. Een bos neerzetten is immers een stuk moeilijker dan een villa neerzetten. Men komt voor heel wat hindernissen te staan. Om bos te kunnen realiseren heeft men politiek draagvlak nodig. Een bos brengt op het eerste zicht weinig of geen geld op, maar indirect (en onzichtbaar) leveren bossen heel wat positieve baten aan de maatschappij. Vaak heeft de politiek andere prioriteiten dan bosuitbreiding of dienen ze eerder de tegenstanders van bos. Maar zelfs als er politiek draagvlak voor is, wil men het bos meestal op een plaats waar de grond

voor niets anders kan gebruikt worden. Dergelijke restruimte is in Vlaanderen echter steeds moeilijker te vinden. Een andere vertragingfactor voor meer bos is de trage ruimtelijke afbakening voor bijkomende bos(uitbreidings)gebieden. Ook zijn de grondprijzen hoog en de overheidsprocedures voor aankopen omslachtig. Soms moet er omwille van de pachtwet tot 9 jaar gewacht worden voor de overheid kan overgaan tot bebossing op haar eigen gronden. Private eigenaars die hun grond willen bebossen kunnen dat niet zolang de grond gepacht wordt. Ook zijn er heel wat machtigingen en adviezen vereist om een bos te mogen aanplanten.

De belangrijke rol van lokale natuur- en milieuverenigingen bij het verkrijgen van meer bos en bosbehoud

Om politiek draagvlak te verkrijgen, is er ook maatschappelijk draagvlak nodig. De Vereniging voor Bos in Vlaanderen is een natuurvereniging, die hier haar voornaamste doelstelling van heeft gemaakt. In Gent bv. hebben ze met de middelen van een Life-project aan sensibilisatie kunnen doen. Daardoor is het Gentse stadsrandbos, het Parkbos nu heel bekend in Gent. De Vereniging voor Bos in Vlaanderen ondersteunt lokale natuur- en milieuverenigingen, die willen ijveren voor meer bos. Lokale natuur- en milieuverenigingen hebben een heel belangrijke rol in het verkrijgen van meer lokaal draagvlak voor bos. Ze hebben immers al een lokaal netwerk en draagvlak. Zij kunnen daardoor de mensen lokaal warm maken voor meer bos. De Vereniging voor Bos in Vlaanderen ondersteunt lokale natuur- en milieuverenigingen juridisch en biedt hulp en ondersteuning bij het opzetten van

bij het opzetten van acties en pers-acties i.v.m. bosuitbreiding en bosbehoud.

Een positieve evolutie is ingezet.

Qua maatschappelijk en politiek draagvlak voor bosbehoud en bosuitbreiding kunnen we toch wel spreken over een vooruitgang. Waar bosuitbreiding een tiental jaren geleden nog heel erg moeilijk lag, is het ze nu bespreekbaar geworden. In de ontwerp teksten van het Roeselaarse stedelijk gebied is er bv. ruimte voor bosuitbreidingsgebied. Bos kan ook samensporen met grote plannen zoals Sigmaplan, enz... In valleien past er geen klassiek bos, maar wel natte bostypes, zoals wilgebroekbossen, die nu eerder zeldzaam zijn.

10.000 ha effectieve bosuitbreiding is niet hetzelfde als 10.000 ha planologische bosuitbreiding

In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen staat er in de bindende bepalingen dat er in de periode 1994-2007 10.000 ha effectieve bosuitbreiding moet gerealiseerd worden, maar dat er bovendien ook een planologische uitbreiding moet zijn van 10.000 ha bos. Een effectieve uitbreiding is echter niet per definitie ook een planologische uitbreiding: wanneer 10 ha bos wordt gekocht en bebost in agrarisch gebied en de bestemming wijzigt van agrarisch (geel) naar bosgebied (groen), telt deze 10 ha mee voor de 10.000 ha planologische bosuitbreiding én voor de effectieve bosuitbreiding. Wanneer er 10 ha bebost wordt in bosgebied (groen), telt dit echter alleen mee voor de 10.000 ha effectieve bosuitbreiding.

Bosuitbreiding in West-Vlaanderen

Planologische bosuitbreiding kan opgenomen worden in de afbakening van het stedelijk gebied (Brugge, Kortrijk, Roeselare, Oostende) en de afbakening van het buitengebied. Conform de doelstellingen van het RSV heeft de bosadministratie de planologische bosuitbreidingsdoelstelling van 10.000 ha bijkomend bos verdeeld in 4.550 ha stadsrandbos en 5.450 ha regionale bossen. In West-Vlaanderen moet er in de periode 1994-2007 2.500 ha van de 10.000 bijkomend bos(uitbreidings)gebied worden afgebakend op de bestemmingsplannen (gewestplannen, ruimtelijke uitvoeringsplannen, BPA's). Een deel hiervan is reeds gerealiseerd (bv. de aanduiding van het stadsbos Kortrijk, het Preshoekbos, door middel van gewestplanwijzigingen in 1998 en 2001). Daarnaast moet er tussen 1994 en 2007 2.441 ha effectief bos bijgeplant worden.

foto: Vereniging voor Bos in Vlaanderen

In de periode 1994-1999 kocht de Vlaamse overheid in West-Vlaanderen 228,19 ha aan. 167,51 ha daarvan is bebost, 36,23 ha blijft open voor natuur, 60,68 diende nog bebost te worden na 1999. In de periode 2000-2005 heeft de Vlaamse overheid 446,27 ha aangekocht. VBV en WMF weten op dit ogenblik echter nog niet hoeveel daarvan reeds bebost is. Wanneer we nu een optelsommetje maken (zie ook kadertje) komen we aan een effectieve West-Vlaamse bosuitbreiding van 615,28 ha in de periode 1994-2005. Tot 2005 haalden we dus ongeveer $\frac{1}{4}$ van de effectieve bosuitbreidingsdoelstelling. Een heel zwak punt is dat de bosuitbreidingsdoelstelling cijfer voor West-Vlaanderen (2.441 ha) nergens juridisch vastligt. Groen is immers nooit in de provinciale taakstelling van het RSV opgenomen geweest. Met wonen en industrie is dit wel gebeurd. In het afbakeningsproces worden deze zones echter wel als min of meer bindend beschouwd.

Nood aan eenvormige wetgeving natuur en bos.

Bos kan, naargelang de omstandigheden, onder het natuurdecreet (natuurreservaten) of onder het bosdecreet vallen. Beide decreten hebben specifieke kenmerken, waardoor er in bepaalde bossen bepaalde zaken mogelijk zijn die in andere bossen niet toegelaten zijn. Ook is de toegankelijkheid van bossen onder het natuurdecreet anders dan de toegankelijkheid van bossen onder het bosdecreet. In bossen onder het bosdecreet zijn bijvoorbeeld speelbossen mogelijk, in bossen onder het natuurdecreet niet. Dit is zeer verwarrend voor de burger. Ook op planologisch vlak is er geen eenduidigheid. Bossen uit eenzelfde boscomplex liggen soms onder verschillende bestemmingen (natuurgebied, bosgebied, parkgebied, ...) met hun eigen mogelijkheden en beperkingen.

Door de integratie van de sectoren natuur en bos (bijvoorbeeld de samensmelting van de natuur- en bosadministraties Aministratie afdeling Natuur en Aministratie

Bosuitbreiding West-Vlaanderen	
1994 - 2000	167,51 ha
Ontbossing (2001 - 2005)	-14,06 ha
Compensatie (2001- 2005)	+15,56 ha
Bosuitbreiding (2001-2005)	+446,27 ha
Netto bosuitbreiding (1994 - 2005)	+615,28 ha
Netto bosuitbreiding per jaar	+51,27 ha
Doelstelling 1994 - 2007	2441 ha
48 jaar nodig om doelstelling 2441 ha te bereiken	

En dan is er ook nog de 10.000 ha bijkomend tijdelijk agrarisch bos.

Tijdelijke agrarische bossen zijn (tijdelijke) bossen op landbouwgronden (bvb. braakliggende gronden). Dit tijdelijk bebossen gebeurt meestal met populier. Die kun je na 15 jaar kappen en zo de subsidie behouden voor het bebossen van agrarisch gebied met tijdelijk agrarisch bos. Eik en andere boomsoorten moeten 25 jaar blijven staan, maar na 22 jaar moet men toestemming krijgen om te mogen ontbossen en deze ontbossing moet worden gecompenseerd. Door de actuele ontwikkelingen i.v.m. bio-energiegewassen is er natuurlijk veel kans dat landbouwers geneigd zullen zijn koolzaad te verkiezen boven bos. Maar, ook korte-omloop-houtteelten met populier en wilg kunnen als energieteelten worden aangeplant. Aanplantingen van dergelijke korte-omloop-houtteelten in agrarische gebieden vallen sinds kort niet meer onder het bosdecreet, en worden dus beschouwd als agrarische teelten.

afdeling Bos & Groen in het Agentschap voor Natuur en Bos), is het te verwachten dat de bos- en natuurwetgeving op de lange termijn eenvormiger zal worden gemaakt. Men is dit nu al aan het doen i.v.m. de toegankelijkheid van bos en natuur. De in het RSV vastgelegde 38.000 ha bijkomende natuurgebied en de 10.000 ha planologisch bos blijven echter complementair af te bakenen.

De discussies over het afbakeningsproces van het buitengebied zijn nu lopende

Voorafgaand aan de afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur van het buitengebied was er de afbakening van VEN fase 1. In feite was dit een herbevestiging van 86.000 ha bestaande natuur, gelegen in groene gebieden, met hier en daar lokaal de aanduiding van bijkomende groene gebieden. VEN fase 2 zou dan afgebakend worden bij de gelijktijdige en gelijkwaardige afbakening van landbouw, bos en natuur in het buitengebied. In dit afbakeningsproces worden de consensusgebieden voor landbouw momenteel herbevestigd. Deze consensusgebieden worden in de praktijk aangeduid door deze gebieden met een stippellijn te

aangeduid door deze gebieden met een stippellijn te omschrijven. Binnen die stippellijn kunnen er naast agrarisch gebied ook woongebiedjes en industrie liggen. Omdat ze herbevestigd zijn, kunnen er in deze gebieden geen wijzigingen meer aan het gewestplan worden aangebracht, dus ook geen bijkomend bos- of natuurgebied. En er is ook nog een omzendbrief van Van Mechelen waarin staat dat er in de herbevestigde gebieden geen bosuitbreiding of natuurontwikkeling meer komt. Voor de West-Vlaamse regio's Kustpolders en Brugse Veldzone- Meetjesland zijn deze consensusgebieden reeds afgebakend. Voor de Leiestreek begint het proces binnenkort. Voor natuur-, bos- en natuurverwevingsgebied is er bij deze processen echter nog geen beslissing gevallen. Wel worden er nog bijkomende studies uitgevoerd voor de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen in de prioritairere discussiegebieden. Bosuitbreiding is daar echter bijna nooit bij. In feite is het dus zo dat natuur en landbouw nu een eerste fase achter de rug hebben, maar bos nog niet. Toch is er voor beide, natuur en bos, nog heel wat werk aan de winkel!

In 2010 worden er opnieuw luchtfoto's genomen. We zullen tot dan moeten wachten om te zien hoeveel bos er effectief meer of minder is. Maar wiens handen jeuken om zelf aan de slag te gaan voor meer bos, kan op de Tandemwebsite www.tandemweb.be de fiche "plant een bos" downloaden (Projectendatabank > Eenvoudig zoeken > "bos" intikken).

jongeren steken de handen uit de mouwen en planten een bos

foto : Vereniging voor Bos in Vlaanderen

Je kan ook eens een kijkje nemen op de website van de Vereniging voor Bos in Vlaanderen. www.vbv.be.

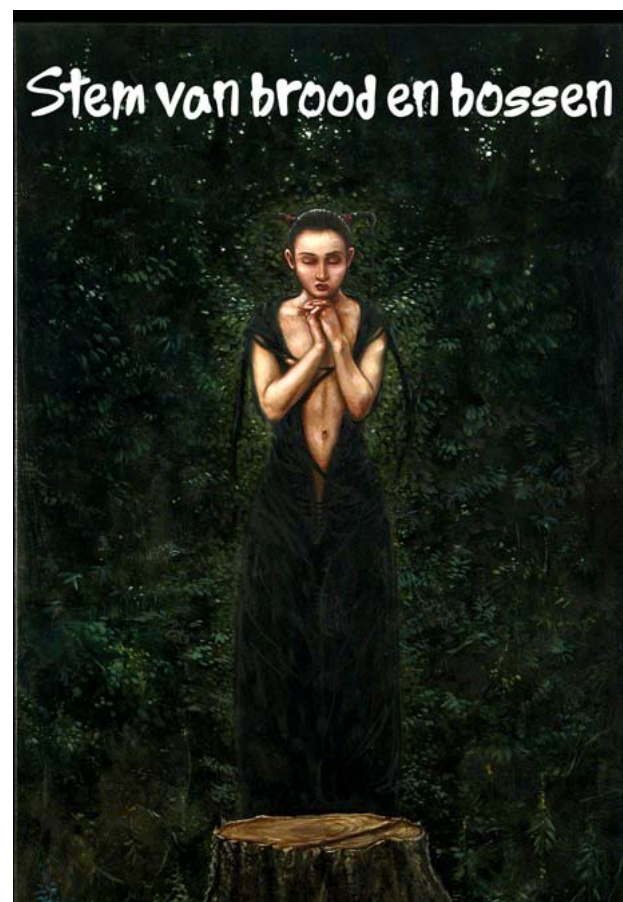

Zoals reeds eerder gezegd in dit artikel ondersteunen zij graag lokale natuur- en milieuverenigingen bij het ijveren voor bosbehoud en meer bos in hun gemeente.

Bovendien gaat op 18 en 19 november 2006 weer de Dag van de Natuur door. In dit kader kan je ook meehelpen bij verschillende bosaanplantacties. Een lijst van de verschillende activiteiten, die in West-Vlaanderen doorgaan op initiatief van natuur- en milieuverenigingen, vindt je op de volgende bladzijde in dit tijdschrift.

Tekst : Katty De Wilde, met dank aan Rik De Vreese van de VBV voor het nalezen en aanvullen van de tekst.

De bij WMF aangesloten natuur- en milieuverenigingen kunnen de powerpoint, die Rik heeft gebruikt bij de vorming, opvragen bij het WMF - secretariaat.

Het Groene Gordel Front bundelde een bloemlezing uit het werk van dichters en dichters van het Lappersfort Poets Society. Het dichtbundel kost 5 euro en is on-line te bestellen via www.regiobrugge.be